

İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının XIII Sammiti tək müsəlman ölkələri üçün deyil, qlobal miqyasda maraqlı nüansları ilə də yadda qaldı. Dünyada İslamla bağlı formalaşdırılan mənfi rəylərin aradan qaldırılması, müsəlman ölkələrindən olan qaçqınların problemləri, İslam dünyasını parçalamaq təşəbbüslərinə qarşı birgə mübarizə aparılması, müsəlman ölkələri arasında iqtisadi əməkdaşlığın inkişafı, onlara məxsus olan işğal edilmiş ərazilərin, o cümlədən Dağlıq Qarabağın erməni işğalından azad edilməsi və digər məsələlər sammitin əsas müzakirə mövzuları oldu.

Hazırda İslam dünyasında, ərəb ölkələrində, ümumilikdə Yaxın Şərqi regionunda ciddi böhranlar yaşanır. Müsəlman ölkələrinə qarşı bəzi Qərb ölkələrinin ikili standartları aydın görünməkdədir. Bunlardan başqa, Qərbdə islamofobiya meyilləri baş alıb gedir. Ona görə İslam dünyasının layiq olduğu ədalətə və sülhə təhlükə yaradan mövcud problemlərin həlli, risklərin və təhdidlərin qarşısının alınması yollarının tapılması ilə bağlı müsəlman aləmində birlik və həmrəyliyə dərin və ciddi

nin istənilən müsəlman ölkəsi ilə əlaqəsi ayrı-seçkilikdən, İslamın gözəl dəyərlərinə kölgə salan yanaşmalardan uzaqdır.

Azərbaycanın ortaq mənəvi dəyərləri bölüşdüyü müsəlman dünyası ilə ölkəmizin və xalqımızın mənafeyinə cavab verən qarşılıqlı faydalı əməkdaşlıq, ikitərəfli siyasi, iqtisadi, mədəni münasibətlər yaratması reallıqdır. Prezident İlham Əliyevin uğurlu xarici siyasətinin nəticəsi olaraq Azərbaycanın müsəlman dünyası ilə əlaqələri daha da möh-

rəm. Bu gün dünyada islamofobiya ciddi təhlükələrdən biridir. Biz bu tendensiyanı qətiyyətlə pisləyirik. Əslində, İslam sülh, mərhəmət, dözümlülük, ədalət dinidir. İslamı terrorla eyniləşdirmək isə səhv və qərəzli yanaşmadır. Terrordan ən çox əziyyət çəkən elə müsəlman ölkələridir".

Dağlıq Qarabağ məsələsi ilə bağlı İƏT-in mövqeyi konkretir

Ayrı-ayrı müsəlman ölkələri ilə yanaşı, İƏT-in də Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı mövqeyi dəqiq və konkretir. Tarixi keçmişi, dini, mədəni və mənəvi dəyərləri ilə İslam dünyasının ayrılmaz hissəsi olan Azərbaycanın müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra İƏT-ə üzvlük beynəlxalq aləmdə Dağlıq Qarabağ məsələsi ilə bağlı respublikamızın qarşı-

və görüşləri tarixində ilk dəfə Kasablankada "Ermənistan və Azərbaycan arasında münaqişə haqqında" siyasi qətnamə qəbul edilmiş, həmin ildən etibarən İƏT-in BMT ilə əməkdaşlığı üzrə müzakirə edilən problemlər siyahısına "Ermənistan və Azərbaycan arasında münaqişə" mövzusunun mütəmadi salınmasına nail olunmuşdur.

İƏT-in budəfəki sammiti də bir daha göstərdi ki, qurum Azərbaycanın ədalətli mövqeyini qətiyyətlə dəstəkləyir. Təşkilatın Baş katibi İyad bin Amin Mədəni müsəlman ölkələrindəki qarşılıqlı təzliklə həll olunmasını müasir dünyanın qarşısında duran əsas vəzifə olduğunu diqqətə çatdıraraq dedi ki, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi Azərbaycanın ərazi bütövlüyü çərçivəsində, BMT Təhlükəsizlik Şurasının qəbul etdiyi qətnamələr əsasında həll olunmalıdır. İƏT problemin həllində Azərbaycanı dəstəyini davam etdirəcək. Baş katib əminliklə vurğulayıb ki, İƏT-in İstanbul sammiti digər müsəlman ölkələrindəki münaqişələr kimi, Dağlıq Qarabağ problemi barədə də ədalətli və qətiyyətli mövqə nümayiş etdirəcək.

Prezident İlham Əliyev sammitin birinci sessiyasındakı çıxışında Azərbaycanın mövqeyini daim dəstəklədiyinə görə İƏT-ə təşəkkürünü bildirib: "Mən Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin Azərbaycanın suverenliyi və ərazi bütövlüyü çərçivəsində həllini dəstəkləyən ədalətli qətnamələrə görə İƏT-ə səmimi minnətdarlığımı bir daha ifadə edirəm. Lakin işğalçı Ermənistan bu qərarlara məhəl qoymur və danışıqlar prosesini pozmaq üçün vaxtaşırı silahlı təxribatlara əl atır. Onlardan biri də aprelin əvvəllərində törədilmişdir. Silahlı hücum nəticəsində Azərbaycan hərbiçiləri və mülki şəxslər həlak olmuşlar. Azərbaycan Ordusu Ermənistanın təxribatının qarşısını aldı. Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzü ilə əlaqədar İƏT qərar qəbul edib ki, xarici işlər nazirləri səviyyəsində kontakt qrupu yaradılsın. Bu qərara görə təşəkkür edirəm".

İslam aləmi problemlərimizlə yaxından tanışdır və bizi dönmədən dəstəkləyir. Bu, ilk növbədə həyata keçirilən düzgün xarici siyasətin nəticəsidir. Eyni zamanda, Azərbaycan müsəlman dünyasındakı həmrəyliyə və əməkdaşlığa daim öz töhfəsini verir. İƏT-in son sammitinə gəldikdə isə, Prezident İlham Əliyev həmişə olduğu kimi, bu toplantıda da ölkəmizi layiqincə təmsil edərək onun imicini yüksəklərə qaldırdı. Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin səbəblərindən və onun həlli yollarından, müsəlman dünyasının qarşılaşdığı problemlərdən danışan Azərbaycan Prezidenti dünyaya və İslam aləminə baxışlarımızı, dövlətimizin mövqeyini bir daha yüksək tribunadan bəyan etdi. Azərbaycanın mövqeyi isə bütün müsəlman dünyasının problemlərdən xilas olması, sülh şəraitində yaşaması, sivilizasiyalar arasında dialoqun təmsil olunmasıdır. Bütün bu məsələlər Azərbaycan Prezidentinin həyata keçirdiyi siyasətin özünü qabarıq büruzə verən konturnlardır.

Rəşad CƏFƏRLİ,
"Azərbaycan"

Azərbaycanın İslam dünyasında yüksək nüfuzunun təsdiqi

di ehtiyac duyulur. Bu mənada mü-rəkkəb, gərgin proseslərin cərəyan etdiyi bir vaxta təsadüf edən və "Ədalət və sülh üçün birlik və həmrəylik" devisi altında keçirilən İƏT-in növbəti sammitində İslam dünyası adından beynəlxalq aləmə mühüm mesajlar verildi.

İslam dünyasına yönəlik uğurlu siyasətin göstəricisi

Azərbaycanın İslam dünyasına yönəlik siyasəti aydındır. Müsəlman ölkələri arasında birliyin gücləndirilməsini, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsini özündə ehtiva edən bu siyasət respublikamızın hər bir müsəlman dövlətinə olan münasibətində özünü göstərir. Çünki çox-əsrlik və zəngin tarixi boyu xalqımızın keçirdiyi inkişaf yolu müsəlman Şərqi gedən proseslərlə sıx bağlı olmuşdur. Bu baxımdan müasir dövrdə Azərbaycan dövlətinin müsəlman dünyası ilə əlaqələri təbiidir. Bu gün Avropa ilə yanaşı, müsəlman ölkələri ilə bərabərhuquqlu əməkdaşlığın Azərbaycanın xarici siyasət kursunun prioritetlərindən biri olması da bu zərurətdən irəli gəlir.

Hazırda müsəlman dünyasındakı münasibətlərdə məzhəb məsələləri və digər xoş olmayan meyillər özünü göstərsə də, Azərbaycan bunlardan uzaq olmuş, əlaqələrdə İslamın pak dəyərləri baxımından mənəvi ortaqlığa söykənmişdir. Bir məsələni də xüsusi vurğulamalıyıq ki, Azərbaycan cəmiyyəti hər zaman müsəlman aləmində məzhəb parçalanmasına səbəb olan zərərli meyillərə daim qarşı olmuş və bu, ölkəmizin müsəlman dünyasına yönəlmiş xarici siyasətində özünü göstərmişdir. Ona görə Azərbayca-

kəmlənmiş, münasibətlərin dinamikası yeni mərhələyə qədəm qoymuşdur. Əvvəllər münasibətlərimiz, olmayan ölkələrlə də əlaqələr qurulmuş, bəzi dövlətlərlə münasibətlər daha da dərinləşdirilmişdir. Bu, İslam ölkələri arasında da əməkdaşlığın genişlənməsinə təsisiz ötürüşdür. Ən əsası, Azərbaycanın müsəlman dünyasına yönəlik xarici siyasətinin uğurlu nəticəsi olaraq bu gün Türkiyə, Səudiyyə Ərəbistanı, Pakistan kimi beynəlxalq münasibətlər sisteminə öz çəkisi olan dövlətlər ölkəmizi bütün məsələlərdə, o cümlədən Dağlıq Qarabağ problemi ilə bağlı haqlı mövqeyini birmənalı dəstəkləyirlər.

Qeyd etdiyimiz kimi, İƏT-in XIII Sammiti bir çox maraqlı nüansları ilə yadda qaldı. Bu mənada sammitdə Bəhreyn, Bruney, Küveyt, Qətər, Səudiyyə Ərəbistanı, Türkiyə, İran, Qazaxıstan, Pakistan, Fələstin, Əfqanıstan, İndoneziya, Malayziya, Banqladeş, İordaniya, Livan, Oman, Özbəkistan, Tacikistan, Qırğızıstan, Maldiv adaları, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri, Yəmən, Türkmənistan, Suriya, İraqın daxil olduğu Asiya qrupu adından Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin çıxışı Azərbaycanın İslam dünyasına yönəlik uğurlu siyasətinin, müsəlman ölkələrin arasında əlaqələrin inkişafına verdiyi töhfələrinin göstəricisi idi. Ən əsası, bu, cənab İlham Əliyevin müsəlman dünyasında böyük hörmət və yüksək nüfuz malik lider olduğunu göstərdi.

Sammitin birinci sessiyasındakı çıxışında isə Prezident İlham Əliyev ilk növbədə bütün müsəlman dünyasını narahat edən problemlərdən danışdı. Xüsusən İslamın terrorla eyniləşdirilməsi cəhdlərinə toxunaraq bunu səhv və qərəzli yanaşma adlandırdı: "Mən İƏT-in qarşılıqlı dəstək və həmrəylik yolunda fəaliyyətini yüksək qiymətləndiri-

sında yeni üfqlər açdı. Belə ki, İƏT ilk gündən Azərbaycana münasibətdə, xüsusilə ağırlıq problemimiz olan Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli məsələsində ilk gündən düzgün mövqə tutdu, ölkəmizin ədalətli mövqeyini dəstəklədi. İlk vaxtlarda İƏT Baş Katibliyi Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsi ilə bağlı respublikamızın mövqeyini dəstəkləyən bəyanatlar verdiyi halda, sonrakı mərhələdə İƏT konfransları Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsi, ölkəmizin ərazi bütövlüyünə dair mühüm və kəskin qətnamələr qəbul etmişdir. Bu qətnamələrdə Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsi birmənalı şəkildə Ermənistanın Azərbaycan Respublikasına qarşı təcavüzü kimi qiymətləndirilir.

Təsadüfi deyil ki, ulu öndər Heydər Əliyev İƏT ilə olan əlaqələrimizi daim nəzarətdə saxlamış, əməkdaşlığın turmadan inkişafı üçün müvafiq tədbirlər görülməsinə, bu sahədə ardıcıl iş aparılmasına xüsusi diqqət yetirmişdir. Dağlıq Qarabağ məsələsinə gəldikdə isə, Heydər Əliyev müsəlman dünyasının haqq işimizdə bizə dəstəyini nail olmaq prinsiplərini xarici siyasətimizin vacib istiqaməti hesab edərək bu təşkilatın bütün imkanlarından səmərəli istifadə etmək zərurətini vurğulamışdı. Ümummilli lider Heydər Əliyevin İƏT-in Baş katibi ilə 1994-cü ilin noyabr ayında Bakıda keçirdiyi görüşlər, həmin ilin dekabrında İƏT dövlət və hökumət başçılarından Kasablankada keçirilmiş VII Zirvə konfransında iştirakı və İƏT-in Baş katibi, həmçinin bir sıra üzvlər dövlətlərin xahişi ilə Asiya ölkələri qrupu adından çıxışı Azərbaycanın mövqeyini təşkilat daxilində daha da möhkəmlətdi və üzvlər tərəfindən dəstəklənməsi imkanlarını artırdı. Bunun nəticəsində İƏT Zir-